

KIIMINKIJOKI luontopolku

Sanna Mäkelä

ULKOYMKKA 22 OULU

TERVETULOA LUONTOPOLULLE!

- Olet juuri perehtymässä Kiiminkijoen luontopolun sähköisiin materiaaleihin. Nämä materiaalit löytyvät kokonaisuudessaan Ylikiimingin koulun kotisivuilta. Polkuun liittyvät infotaulut ja kyltit sijaitsevat Vesalan kouluyksikön nuotiopaikan yhteydessä, Rekeläntörmällä, Tervasaution alueella sekä Nuijamiesten lavan ympäristössä. Infotaulujen kuvitukset olen toteuttanut Vesalan yksikön 3.luokassa lukuvuonna 2022-2023 tehdyistä hiilipiirroksista. Niissä on kuvattuna Kiiminkijoen esiintyviä kaloja.
- Polun sisältö on suunniteltu niin, että se palvelee opetuksen lisäksi alueella retkeileviä perheitä tai vaikkapa kalastajia. Sähköinen materiaali on myös kaikkien käytössä, jolloin se mahdollistaa tutustumisen myös verkossa. Polun tavoitteena on lisätä oman lähiympäristön tuntemusta sekä tuoda esille Kiiminkijoen ainutlaatuista vesistöä.
- Olen toteuttanut polun yhteistyössä Ylikiimingin koulun, Reki-Vesalan Asukkaat ry:n sekä Ylikiimingin kalastuskunnan kanssa, mukaan lukien Kiiminkijoki ry. Tavoitteena on myös toteuttaa soveltuvia sisältöjä myöhemmässä vaiheessa alueen varhaiskasvatuksen yksiköiden kanssa.
- Tervetuloa tutustumaan KIIMINKIJOKEEN JA SEN YMPÄRISTÖÖN!

-Sanna-

1. KIIMINKIJOEN VESISTÖALUE

Kiiminkijoki on yksi Suomen 74:stä päävesistöalueesta. Sen laskujoki on Kiiminkijoki, joka laskee Perämereen. Kiiminkijoki ja sen vesistöalue sijaitsevat Pohjois-Pohjanmaalla Utajärven, Pudasjärven, Puolangan sekä Oulussa Ylikiimingin, Kiimingin ja Haukiputaan alueella. Kiiminkijoen vesistöalueen pääjoet ovat Kiiminkijoki sekä sen suurin sivujoki Nuorittajoki. Sen muita merkittäviä sivu-uomia ovat Tilanjoki-Pirttijoki, Jolosjoki ja Vepsänjoki. Kiiminkijoki on valjastamaton ja turvemaan suuria jokia edustava Fennoskandian jokireitti.

Kiiminkijoessa on 180 kilometrin matkalla 70 koskea. Näyttävimmät niistä ovat Kurimonkoski, Kalliuskoski ja Koitelinkoski. Kiiminkijokeen kulkeutuvat vedet myös Hepokönkäältä, joka on Suomen korkein luonnonvarainen vesiputous. Vesistöalueen suurimmat järvet ovat joen keski- ja latva-alueilla sijaitsevat Kalhamajärvi, Iso Olvasjärvi, Vihajärvi ja Auhojärvi.

Tämän luontopolun tehtävät sijaitsevat pääosin Vesalan yksikön nuotiopaikan läheisyydessä. Kiiminkijoki virtaa sen vieressä Runttikosken läpi. Muut kyltit sijaitsevat Tervasautiolla Kirkkosuvannon kohdalla, Rekeläntörmän luona sekä Nuijamiesten lavan läheisyydessä Juopulinkoskella.

Taulujen kuvitukset ovat Vesalan yksikön 3.luokan oppilaiden töistä lv. 2022-2023.

Lähteet:

23.8.2023 https://fi.wikipedia.org/wiki/Kiiminkijoen_vesist%C3%B6alue

23.8.2023 <http://www.kiiminkijoki.fi/fi/Etusivu.html>

23.8.2023 <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelunennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/kiiminkijoki>

- HEPOKÖNGÄS
- Kuva: Sanna Mäkelä 2023

2. NATURA 2000 JA PROJECT AQUA

Kiiminkijoen vesistöalue on suojeltu koskiensuojelulailla. Kiiminkijoki kuuluu Project Aqua –ohjelmaan, jonka tavoitteena on säilyttää vesistöt tieteellisen tutkimuksen kohteina. Kansainvälisestikin harvinaisena vesistöalueena Kiiminkijoki on kokonaisuudessaan sisällytetty Natura 2000 –ohjelmaan. Kiiminkijoen valuma-alueella sijaitsee monia Natura-verkoston ja valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita. Mukana on soidensuojelun perusohjelman, harjijensuojeluohjelman sekä lintuvesiensuojeluohjelman kohteita. Suojeluohjelmien kohteista laajin on soidensuojelun perusohjelmaan ja Natura-verkoston kuuluva Olvassuon-Leväsuon-Näätäsuon alue.

Kiiminkijoella on merkitystä vaelluskaloille ja joillekin uhanalaisille kalalajeille. Jokivesistö on kalataloudellisesti arvokas ja sillä on suuri virkistyskäyttöarvo. Tavoitteena on vaelluskalakantojen elvytys ja suojelu, mikä edellyttää veden laadun parantamista. Kiiminkijoen luonnontilaisina säilyneet latvapurot Puolangalla ovat Kiiminkijoen viimeisiä alkuperäisen purotaimenen vahvoja esiintymisalueita. Jänisjoki ja Heinijoki ovat merkittävimpiä tammukkapuroja. Vaellussiika, harjus ja nahkiainen edustavat alkuperäistä kantaa Kiiminkijoella. Project Aqua-ohjelman mukaan Kiiminkijoen suojelun tavoitteena tulee olla joen luonnontilan säilyttäminen ja valuma-alueen vesitalouden ja kalakantojen ylläpitäminen mahdollisimman luonnonmukaisina. Kiiminkijoki on suojeltu voimataloudelliselta rakentamiselta koskiensuojelulailla ja kuuluu erityistä suojelua vaativiin vesiin. Joki kuuluu tieteellisiksi tutkimuskohteiksi varattujen vesistöjen joukkoon Project Aqua-ohjelmassa, joka on kansainvälinen vesientutkimusohjelma. Kiiminkijoki kuuluu myös pohjoismaiseen suojeluvesien luetteloon. Kiiminkijoen suojelun toteutuskeinoina ovat koskiensuojelulaki ja vesilaki.”

Kiiminkijoki on kalastoltaan merkittävä, mm. lohi, taimen, harjus ja siika kuuluvat lajistoon. Merestä nousee vaelluskaloja, kuten ankeriasta ja meritaimenta, joita on tavattu Puolangan latvavesillä asti. Kiiminkijoen rapukanta on kärsinyt moneen otteeseen rapurutosta. Nykyisin on jäljellä paikallisia pieniä rapukantoja joen latvapuroissa ja Nuorittajoessa. Joessa on myös raakkuja eli jokihelmisimpukoita, mutta niiden tilanne on ollut jo pitkään erittäin uhanalainen. Tällä hetkellä raakkuhavaintoja on ainakin Puolangan latvapuroilta. Lohikalojen kanta on tärkeä myös raakkukannan ennallistamisessa, koska Raakun toukkavaihe elää vain taimenen tai lohen kiduksissa. Veden laadun paranemisella on siis vaikutusta monin tavoin.

Lähteet:

5.6.2023: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/natura/2018/tietolomakkeet/FI1101202.pdf>

5.6.2023: <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/kiiminkijoki>

3. KALASTUS ja jokaisenoikeudet

Kalastonhoitomaksu koskee kaikkia 18-64-vuotiaita, jotka kalastavat muulla tavoin kuin onkimalla, pilkkimällä tai litkaamalla. Kalastonhoitomaksulla kalastat yhdellä vavalla tai heittokalastat lähes koko Suomen alueella. Erityiskalastuskohteisiin tarvitset lisäksi erillisen luvan. Kalastonhoitomaksulla hoidetaan kalavesiä ja kalakantoja sekä hoidetaan kalastuksen valvontaa ja neuvontaa.

Onkiminen, pilkkiminen, jäällä kulkeminen ja veneily ovat jokaisenoikeuksia. Poikkeuksina ovat kuitenkin erityiskalastusalueet sekä esimerkiksi rauhoitusajat ja alamitat. Jokaisenoikeudella toimiminen ei kuitenkaan saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa maanomistajalle, maankäytölle tai luonnolle. Kalastuslaissa on kuitenkin määritelty, että kalastusta harjoittaessa ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa ja häiriötä ympäristölle, muille vesilläliikkujille, muulle luvalliselle kalastukselle tai rannan omistajalle tai haltijalle. Lisäksi kotirauhan huomioiminen on tärkeää, vaikka vesillä liikkuminen onkin jokaisenoikeus.

Lisätietoa aiheesta: [kalapaikka.net](https://www.kalapaikka.net), [eraluvat.fi](https://www.eraluvat.fi) sekä [luontoon.fi](https://www.luontoon.fi)

Lähteet:

5.6.2023 <https://www.eraluvat.fi/kalastus/kalastonhoitomaksu.html>

6.6.2023: <https://www.luontoon.fi/jokaisenoikeudet>

3. KALASTUS Kiiminkijoella

Kiiminkijoen leveys vaihtelee 15-90 metrin välillä. Joen pituus on reilut 170 km. Vesi on humuspitoista ja väriltään ruskeahkoa. Kalojen ravintona on mm. monipuolinen hyönteistö. Kiiminkijoen luontaisia kaloja ovat harjus, hauki ja ahven. Lisäksi jokeen nousee alkukesästä meritaimenta ja lohta. Kiiminkijoen vesistöön istutetaan meritaimenta, merilohta, vaellussiikaa, pohjasiikaa, harjusta, kuhaa sekä jokirapua. Edellä mainittujen kalalajien lisäksi Kiiminkijoessa on mm. madetta, särkeä, lahnaa ja säynettä.

Kiiminkijoella on käytössä yhteisvieveh lupa, joka oikeuttaa kalastamaan perholla ja uistimella koko joen pääuomassa. Yhteisvievehuvan lisäksi 18-64-vuotiaalla kalastajalla tulee olla voimassa oleva valtion kalastuskortti. Alle 12-vuotias ei tarvitse kalastuslupia. Kiiminkijoen alueella on joitakin erityiskoskikalastuskohteita sekä muita kalastuskohteita, joihin tarvitaan erillinen lupa.

Kiiminkijoessa on perinteisesti kalastettu myös erilaisilla pyydyksillä. Ylikiimingin osakaskunnan alueella ei tällä hetkellä tarvitse erillistä lupaa verkolla, katiskalla, merralla pyytäessä. Myös koukkupyynti on sallittu ympäri vuoden. Näihin riittää kalastonhoitomaksu sekä yhteisvieveh lupa Kiiminkijokeen. Välineissä tulee kuitenkin olla yhteystiedot.

HUOMIOITHAN RAUHOITUSAJAT JA ALAMITAT KALASTAESSASI!

Lisätietoja: kiiminkijoki.fi, kalapaikka.net sekä mm. Ylikiimingin kalastuskunnan Facebook-sivut

Lähteet:

5.6.2023 <http://www.kiiminkijoki.fi/fi/Kalastus/Kalastuslupa.html>

Ylikiimingin kalastuskunta/ Pentti Marttila-Tornio

4. VASTUULLINEN KALASTUS ja kosket

Ylikiimingin alueella

Vesalan yksikön läheisyydessä sijaitsee Runttikoski, Aittokoski ja hieman ylempänä Palokoski. Juopulinkoski sijaitsee Nuijamiesten lavan vieressä Ylikiimingin kylän tuntumassa. Se on 800 metriä pitkä koskikalastusalue, joka on matala ja hyvä kahlata. Juopulinkoski soveltuu hyvin myös perhokalastukseen. Ylikiimingin alueella sijaitsee myös Jokikokkonkoski, jossa on kota ja heittolaituri. Inninkoskella sijaitsee kaksi laavupaikkaa ja matala koskialue soveltuu hyvin myös perhokalastukseen. Inninkosken taukopaikkaa ylläpitää Oulun kaupunki. Lisäksi Rekikylässä on kaupungin ylläpitämä taukopaikka, jota ylläpitää aktiivinen kyläyhdistys.

Kiiminkijoella on myös hyvä melontareitistö, jonka matkan varrella kohtaa erämaista maisemaa, maatalousmaisemaa sekä rikkaan jokiluonnon – hiljaisuutta unohtamatta.

Kalastajan velvollisuus on huolehtia saaliskalan asianmukaisesta käsittelystä. Suomessa lainsäädäntö kieltää eläimen tarpeettoman kärsimyksen aiheuttamisen. Kalastaessasi ota kalaa vain sen verran kuin tarvitset ja opettele vapauttamaan kalat oikeaoppisesti. Ruokakalat tulee tainnuttaa ja alkukäsitellä oikein. Tainnutuksen ja verestyksen lisäksi on tärkeää osata perata ja säilyttää kalat asianmukaisesti. Kalasta vain kestävästi eli valitse hyvin kalastusta kestäviä lajeja ja kalakantoja. Kalastukseen liittyvien vastuiden lisäksi pidä huolta myös muusta ympäristöstä kalastaessasi.

Vanhan sanonnan mukaan kalastajan tulee valita vieheeksi kirkasta kirkkaalle ja tummaa tummalle. Muistathan siis tarkkailla maailmaa kalan perspektiivistä vedestä viehettä valitessasi!

Lähteet:

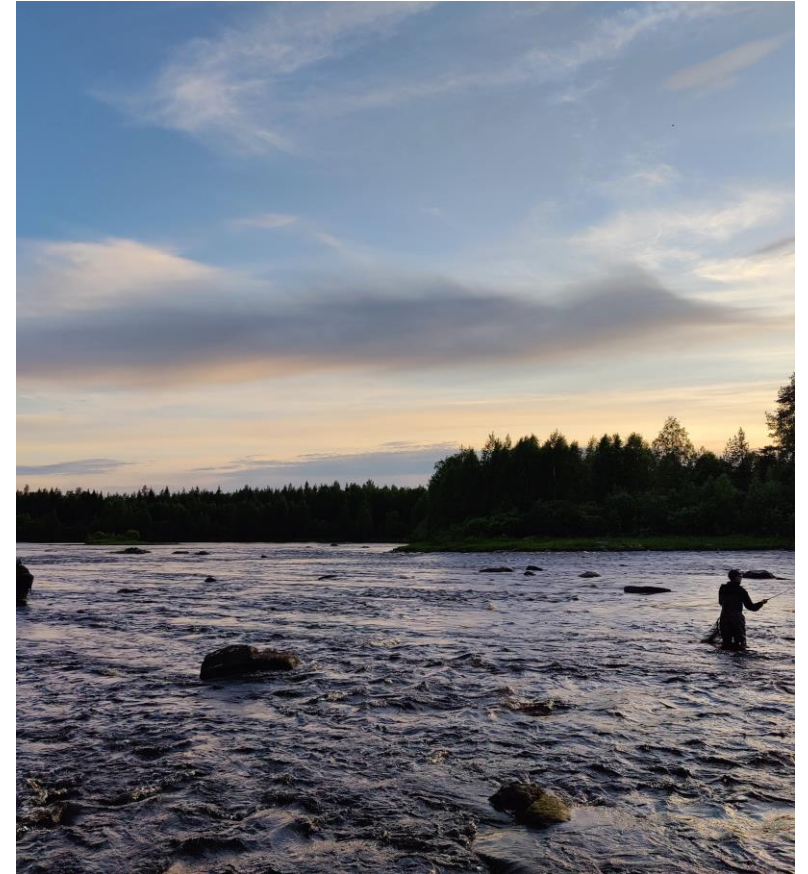
9.6.2023 <https://www.eraluvat.fi/kalastus/kalavesien-vastuullinen-hoito-ja-kaytto/ohjeita-vastuulliselle-kalastajalle.html>

<https://www.vapaa-ajankalastaja.fi/vastuullinen/>

Kuvat ja
tekijänoikeudet:
Valtteri Suopanki

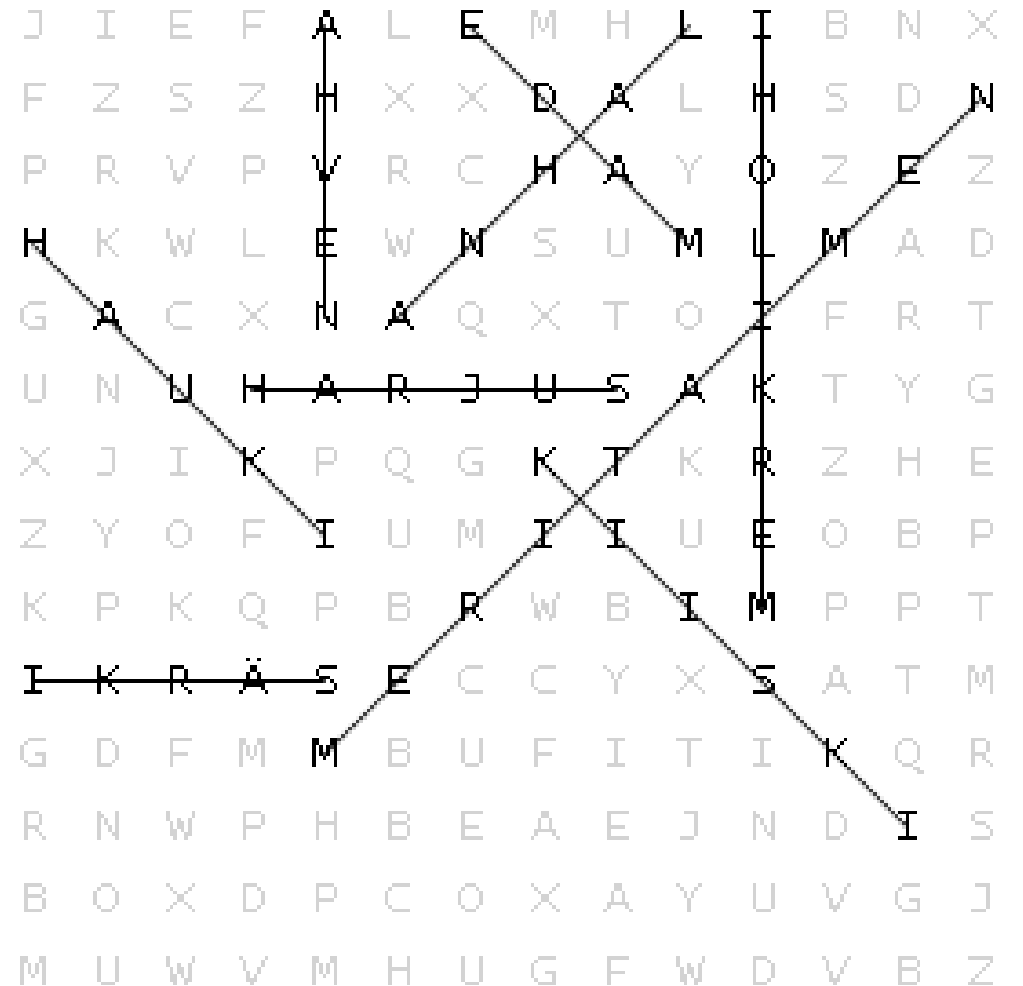
KUVIA KIIMINKIJOELTA

5. KALALAJEISTA

Täältä löydät vastauksen taulussa 5 olevaan sanasokkeloon. Lisäksi voit perehtyä tarkemmin kalalajeihin oppilaiden tekemän materiaalin avulla.

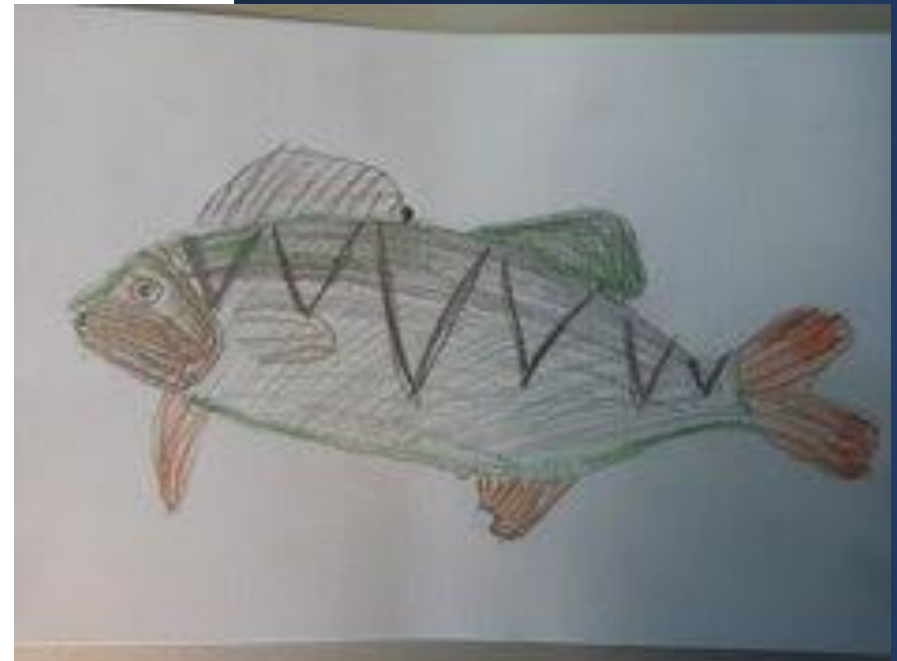
Tiedot kalalajeista on koonnut Vesalan yksikön 3.luokka keväällä 2023. Lähteinä on käytetty Wikipediaa sekä Luontoportin sivustoa.

5. KALALAJEISTA

AHVEN

Ahven on tavallisesti 15-30 cm pitkä. Ahven painaa yleensä 50 – 350 g. Ahven on sukkulamainen ja kookkaammilla yksilöillä on jyrkähkösti kohoava kyrmynska. Ahvenen etummaisessa selkäevässä on 14 vankkaa piikkiruotoa. Kiduskannen taakse suuntautuva on erittäin terävä. Ahven on yleisin kalamme sitä löytää kaikista vesistöistämme pohjoista Lappia lukuun ottamatta. Se elää jopa pienissä soissa metsälammissa joissa muita kaloja ei ole. Ahven sietää happamuutta hyvin mutta happea se tarvitsee jonkin verran, joten kaikkein rehevimmissä talvisen happi kadon ja pohjaan jäätymisen vaivaamissa sitä ei ole. Ahven on rantavesien ja selän matalikkojen eläjä joka on aktiivisimmillaan iltaisin ja aamuisin. Tekijät: Elma ,Paulus ja Veeti

5. KALALAJEISTA

HARJUS:

Tyypillisesti harjus on 20-50 cm n pituinen ja 300-900 g painoinen. Se voi elää 15-vuotias. Harjuksen väri vaihtelee kotiveden mukaan. Harjuksen ravinto koostuu lähinnä pohjasta löytyvistä hyönteisistä, toukista, nilviäisistä, äyriäisistä, nivelmadoista ja kalan mädistä.

Tekijät: Matias ja Justiina

MADE

Made on isokokoinen kala, Made on myös vihreä + musta. Made syö kalojen ja mätin lisäksi esimerkiksi rapuja ja sammakoita. Madetta tavataan pohjoisen pallonpuoliskon sisävesissä ja vähäsuolaisissa murtovesissä.

Tekijät: Evena ja Estella

MERILOHI

Lohen erottaa helposti pyrstöstä ja täplistä. Lohi painaa Suomessa yleensä noin kilon. Lohi liikkuu itämeren alueella ja jokisuissa. Lohi syö kuoretta, muikkuja, silakkaa ja piikki kaloja. Lohi on noin 20cm-50cm pitkä. Lohi on uhanalainen kala. **Tekijät: JUUSO JA OLLI**

MERITAIMEN

Taimen on virtaviivainen lohikala jonka ulkomuoto tosin vaihtelee suuresti. Taimen on merialueella ja suurissa järvissä 40-50 cm, 1-10 kg kookkaimmillaan 15 kg. Puroissa 20-30 cm. Taimen tavataan koko suomessa, niin meressä, mereen laskevissa vesissä kuin sisävesissäkin. Jokipoikanen syö planktonia ja pieniä pohja eläimiä, meressä elävä taimen lähinnä silakkaa, kilohailia ja muuta pientä kalaa. Järvitaimenet syövät muikkua, siikaa kuoretta, salakkaa ja muuta vapaan ulappaveden kalaa.

Tekijät: Topi ja Klaudia

KALALAJEISTA

HAUKI

Suurimmat naarashauet painavat jopa 20kg. Mutta äärimmäisen harvoin 25kg. Normaalisti hauen kasvu on noin 8-12 senttiä vuodessa. Hauki on maailmanlaajuisesti yleisin sisävesikala. Hauki voi elää 30 vuotiaaksi. Hauki voi kasvaa yli metrin mittaiseksi. Hauki pystyy elämään erilaisissa järvissä. Hauki syö kalojen lisäksi myös sammakoita, myyriä ja vesilintujen poikasia.

Tekijät: Iida ja Juho

HAUKI

Pienten kalojen ravintoon kuuluu eläinplankton ja hyönteistoukkia. Hauki painaa noin 0,5 – 1,4 kg. Hauki voi olla jopa 20 cm pitkä. Hauki elää sisä- ja murtovesissä. Hauella on tumman vihreä väri. Hauella on 7 – 9 riviä ruotoja. Vanhemmat hauet syövät sammakoita, myyriä ja vesilintujen poikasia. Hauella on tehokkaan pedon ulkonäkö. Hauella on krokotiilimaisesti pidentyneet leuat. Hauki on varhaisimpia kutevia keväällä.

TEKIJÄT: Eeli, Melisa ja Väinö

Kuva: Moritz Wöttke 2023

5. KALALAJEISTA

LAHNA

Lahna on korkea ruumiinen särkikala. Keskimäärin Lahnalla on 26-30 ruotoa. Lahna on noin 25-50 cm. Lahna on harmaa kala. Lahna on enintään 1kg. Poikasina Lahnat syövät eläinpanktonia. Vanhemmat syövät hyönteistoukkia. Lahnat elävät suuremmissa järvissä.

- Tekijät: Linnea ja Eeli H

SÄRKI

Särjet syövät plankton äyriäisiä ja kotiloita. Särjen värit ovat punainen, musta, harmaa ja valkoinen. Särki elää noin 15 vuotiaaksi. Särki on kooltaan noin 10 – 25cm tai 30 – 35. Särki painaa noin 300 – 500g.

Tekijät: Aida ja Niila

Lähteet:

6. AISTIT ja luontoympäristö

Me ihmiset olemme riippuvaisia luonnon ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Luonnosta saadut kokemukset ja elämykset sekä siihen liittyvät tiedot ja taidot auttavat ymmärtämään luonnon merkitystä.

Tutkitusti luonto tukee hyvinvointia ja se tarjoaa monia keinoja hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Ihmisen aistit saavat luontoympäristössä erilaisia kokemuksia, kuten vuodenaikojen mukaan vaihtelevia luonnon ääniä ja erilaisia maisemia liikuntamahdollisuuksia unohtamatta.

- **Etsi läheltä sopiva kohta ja tarkkaile luontoa hiljaa. Mitä aisteja käytit? Mitä tunsit, näit tai kuudit?**
- **Kuuntele maiseman ääniä hetki. Mieti, miten äänimaisema muuttuu eri vuodenaikoina.**
- **Millaisia ääniä haluaisit tässä maisemassa kuulla?**
- **Mistä sinä saat iloa tai hyvää mieltä?**

Lähteet:

9.6.2023 https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille-2.pdf

7. MAISEMA KUIN TAULU

- Millaisen kuvan haluat nähdä kehyksissä?
- Miten maisema muuttuu eri vuodenaikoina?
- Katso maisemaa ja pohdi, mikä kaikki maisemassa on ihmisen rakentamaa tai tekemää. Miltä maisema näyttäisi ilman ihmistä?

Lähteet:

Sanna Mäkelä 2023

8. SANANLASKUJA KALASTUKSESTA JA KALOISTA

- Kateus vie kalatkin veestä!
- Lähti ku hauki rannasta!
- Syö särkiä, se kasvattaa järkiä.
- Kaakko vie kalat kattilasta, luode lusikasta.
- Kirkasta kirkkaalle, tummaa tummalle.
- Hauki on kala, mutta mikä on hauki.
- Anna Antti ahvenia, Pekka pieniä kaloja.
- Lahna kutee ku tuomi kukkii.
- Ahvenella ehtovalta – ottaa onkeen, jos haluaa.
- Tyhjän saa pyytämättäkin.
- Lohi ei ole kala, joka otetaan – se on kala, joka annetaan.
- Syvissä vesissä ne isot kalat uivat.
- Isoa kalaa kannattaa pyytää vaikkei saiskaan.
- Ahvenen kutuun ja akan ottoon ehtii hitaampiki mies.
- Hullu ku hauki helteellä.
- Ei kala miestä hae, jos ei mies kallaa.
- Ei kannata lähteä merta edemmäs kalaan.
- Ei luutonta lihaa, ei päätöntä kalaa.

Lähteet:

LISÄÄ KALA-AIHEISTA TEKEMISTÄ: <https://ryhmarenki.fi/kalajuttuja/>

9. KESTÄVÄ KEHITYS JA VASTUULLISUUS

Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tarvitaan koko yhteiskunnan sitoutumista ja panosta. Perustuslain mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Lajien ja luontotyyppien suojelu onkin avainasemassa luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Luontotyyppien, kuten vesistöalueiden, suojelu turvaa luonnon monimuotoisuutta ja lajien elinympäristöä. Voit lukea Kiiminkijoen vesistöalueen suojelusta myös luvusta 2.

Kiiminkijoen valuma-alueella tehdään laajasti töitä vapaana virtaavan joen veden laadun eteen.

- Kiiminkijoen vesistöalueella on tällä hetkellä käynnissä Jolosjärven kunnostustyöt. Suunnitteilla on myös Jolosjoen kalataloudellinen kunnostus, vesiensuojelurakenteiden toteutus Jolosjärven yläpuolelle sekä sen alapuolelle Jolosjoen sivupuroihin ja -ojiin.
- Nuorittajoen vesistön kunnostuksen suunnitteluun on myönnetty rahoitusta maa- ja metsätalousministeriön MATKI-hankkeelta. Nuorittajoen vaikutus Kiiminkijoen vesistöön on suuri, koska sen vedenlaatu on huono. Suunnitteilla on ilmastotoimenpidekokonaisuus, joka on ympäristöllisesti kestävä, sosiaalisesti oikeudenmukainen ja taloudellisesti toteuttamiskelpoinen.
- Metsähallitus on aloittanut alueella myös vesiensuojelutoimet Tilanjoki-Pirttijoen alueella poistamalla haihduttavaa puustoa ja tukkimalla ojitusta, jolloin veden virtaus pois suolta hidastuu ja ohjaa valuntaa luonnolliseen suuntaan. Alueella tehdään myös muita ennallistamistoimenpiteitä. Hankkeessa on mukana myös alueen yksityismetsänomistajia.

- Päätän suojella lähiluontoa - Miten ja mistä voin aloittaa?
- Teen lupaukseni Kiiminkijoelle – Miten pidän huolta omalta osaltani jokiympäristöstä?
- Lähden Kiiminkijoen rantaan kalalle, tutkimaan jokivartta tai katselemaan maisemia.
- Mitä haluaisin löytää?

Lähteet:

9.6.2023 <https://johnnurmisenosaatio.fi/wp-content/uploads/2021/09/tilanjoki-loppuraportti-ja-kartat-verkkoversio.pdf>

9.6.2023 <http://www.kiiminkijoki.fi/fi/Yleist%C3%A4/Jolosjoen+valuma-alueen+hankkeet.html>

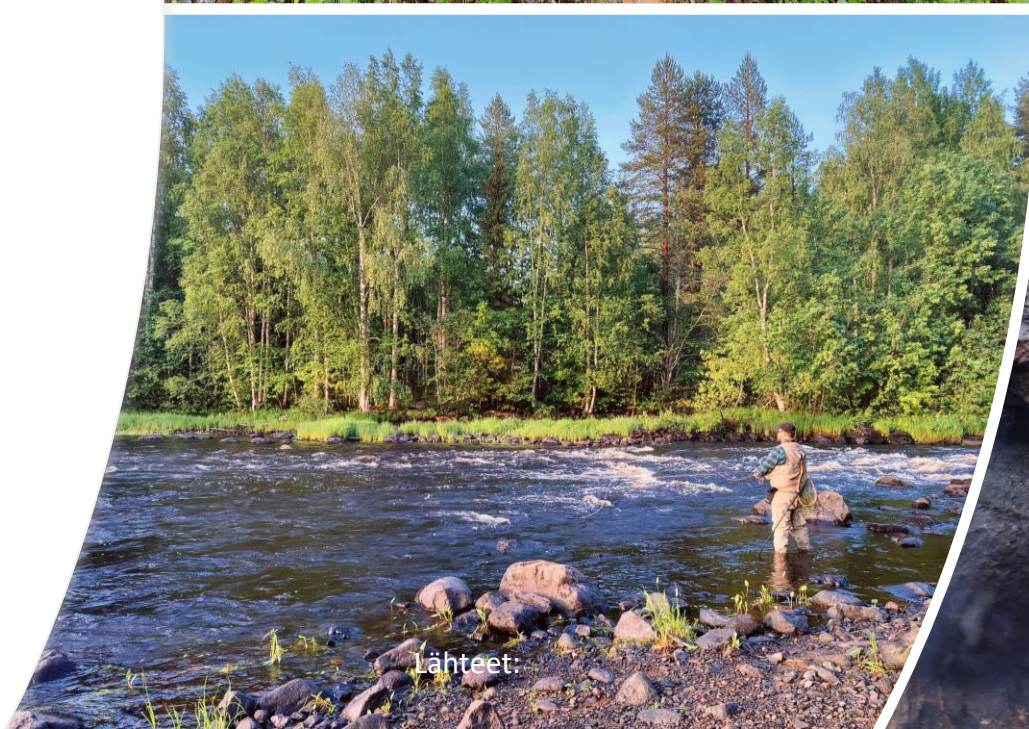
7.6.2023 <https://ym.fi/luonnon-monimuotoisuus-ja-luonnonsuojelu>

Ylikiimingin kalastuskunta/ Pentti Marttila-Tornio

KUVIA KIIMINKIJOELTA

INNINKOSKI

Kuvat: Sanna Mäkelä 2023

Lähteet:

10. STEAM: Tutkin ja toimin ympäristössä

Ylikiimingin koulu on jo useamman vuoden ollut mukana STEAMinOulu-verkostossa. Koulumme STEAM-toiminnassa luonto on vahvasti mukana. Täältä löydät muutaman ilman erillisiä välineitä toteutettavan esimerkin, jotka mahdollistavat ympäristöopin, luovuuden ja ulkona oppimisen yhdistämisen. STEAM tukee mm. ongelmanratkaisutaitoja, yhteisöllistä oppimista, luovuutta ja ajattelun taitoja. Kaikkea sitä, mitä kestävä kehityskin edellyttää meiltä!

Nyt on aika viedä STEAM ulos!

Pohjoinen aurinkomme eri vuodenaikoina ja vuorokauden aikoina

- Tunnistatko auringon ilmansuunnan juuri nyt? Oletko huomannut eri vuodenaikoina eroja auringon sijainnissa?
- Kaamosaikaan aurinko näyttäytyy tällä korkeudella vain joitakin tunteja vuorokaudessa, kun taas kesäyöt ovat valoisia jo kesäkuun alussa ja keskiyön auringon voi nähdä aina heinäkuun puoliväliin saakka.
- Entä auringonlaskut ja nousut, miten ne muuttavat väriä vuodenaikojen vaihdellessa?

Miksi taivas vaihtaa väriä?

- Auringonvalo sisältää oikeasti kaikki spektrin värit. Ilman ilmakehää aurinko näyttäisi vaalealta ja taivas mustalta. Valo osuu siis ilmakehän hiukkasiin ja siroaa niistä eli vaihtaa suuntaansa. Valospektrissä sininen aalto on lyhytaaltoisempaa kuin punainen. Taivas näyttää usein siniseltä siksi, että sininen valo siroaa eniten eli leviää laajimmalle. Noustessaan tai laskiessaan aurinko on lähellä horisonttia ja sen valo kulkee ilmakehän läpi pidemmän matkan kuin päivällä. Tällöin sininen sirotuu auringon valosta pois ja jäljelle jäävät punertavat värisävyt. (5.6.2023: yle.fi: Ilmakehä maalaa taivaanvärit)
- Tutki ja tarkkaile taivasta juuri nyt. Mitä värejä voit nähdä taivaalla tähän aikaan vuodesta? Käy kulkiessasi katsomassa tämän paikan taivasta myös kesäisin tai talviöinä. Talvella voit nähdä pohjoisen taivaalla myös revontulia, kesällä taas keskiyön auringon valon joen yllä.
- Miksi toiset esineet uppoavat vedessä ja toiset kelluvat?
  - Poimi muutamia esineitä ympäriltäsi, kuten pieniä oksia, lehtiä tai käpyjä. Muista kuitenkin jokaisenoikeudet! Mieti ensin, mitkä esineistä kelluvat ja mitkä eivät. Kun testaat joella kellumista, huolehdi turvallisuudestasi ja siitä, että paikalla on aikuinen apunasi.
  - Oletko koskaan rakentanut kaarnavenettä? Ehkä voisit tehdä sellaisen ja tuoda joelle ensi kerralla. Oletko miettinyt, että millainen kaarnaveneen tulee olla kelluakseen mahdollisimman hyvin?

10.STEAM: Tutkin ja toimin ympäristössä

Rakennetaan mahdollisimman korkea torni.

- Tämä tehtävä sopii varsinkin talvella toteutettavaksi. Osaatko tehdä lumipalloja? Jos osaat, voit kokeilla kuinka korkean tornin saat pysymään pystyssä! Mikä tukisi tornia parhaiten?
- Kesällä voit hyödyntää jokaisenoikeudet huolehtien esimerkiksi käpyjä tehtävässä. Miten saat tuettua niistä tornin?
- Onnistuisiko myös joku muu rakennelma? Osaatko tehdä vaikkapa sillan?

Tutkitaan luontoa lähellä!

- Tutki lähialueella luontoa tarkasti ja etsi kiinnostavia näytteitä esimerkiksi nuotiopaikan penkille. Älä kuitenkaan vahingoita luontoa! Jos mukanasasi on suurennuslasi tai luuppi, voit hyödyntää sitä tutkimuksissasi. Tunnistatko, mikä on elollista ja mikä elotonta luontoa?
- Voit myös tehdä tutkimuksia luonnossa valitsemalla tietyn alueen, nk. tutkimusneliön. Kuinka monta kasvia, hyönteistä tai jopa puuta löydät neliön alueelta?

Taidetta luonnossa

- Samalla tavalla kuin voit tutkia luontoa vahingoittamatta sitä, voit myös tehdä pieniä taideteoksia maahan. Jos mukana on useampia henkilöitä, jokainen voi tuoda taideteokseensa hienoimman näytteensä ja näin muodostuu yhteinen maataideteos. Voitte myös kuvata kauneimman maiseman tai parhaimman aarteen polulta.

Tutki varjoasi eri vuodenaikoina sekä eri aikoihin päivästä. Mitä huomaat?

- Varjo syntyy taaksesi, kun auringon valonsäteet eivät pääse kulkemaan lävitsesi. Varjon koko ja pituus vaihtelee siis auringon eli valonlähteen sekä sinun sijainnistasi riippuen. Näetkö varjoja myös muualla ympärilläsi?

ANTAISITKO VIELÄ PALAUTETTA POLUSTA? KIITOS TUTUSTUMISESTA POLKUUN!

Kiiminkijoki-luontopolku
(vierailijat) (2)

Kiiminkijoki-luontopolku
(opetuskäyttö)

